

Melih ARSLAN

**TÜRK BORÇLAR KANUNU
ÇERÇEVESİNDE YARDIMCI KİŞİLERİN
FİİLLERİNDEN SORUMLULUĞUN
SINIRLANDIRILMASI VE
KALDIRILMASI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XVII
GİRİŞ.....	1
I. KONUNUN ÖNEMİ VE SORUNUN ORTAYA KOYULMASI....	1
II. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI.....	4
III. İSTİLAH.....	5
IV. ARAŞTIRMA PLANI	7

BİRİNCİ BÖLÜM YARDIMCI KİŞİLERİN FİİLLERİNDEN SORUMLULUĞA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR VE YARDIMCI KİŞİLERİN FİİLLERİNDEN SORUMLULUĞUN ŞARTLARI

I. YARDIMCI KİŞİLERİN FİİLLERİNDEN SORUMLULUĞA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR.....	9
A. Borçlu Kavramı ve Benzer Kavramlarla İlişkisi	9
1. Borçlu Kavramı	9
2. Borçlu Kavramının Benzer Kavramlarla İlişkisi.....	10

a. İşveren Kavramı ile Arasındaki İlişki	10
b. Adam Çalıştıran Kavramı ile Arasındaki İlişki.....	11
B. Yardımcı Kişi Kavramı, Türleri ve Benzer Kavramlar ile Arasındaki İlişki	13
1. Yardımcı Kişi Kavramı.....	13
a. Genel Olarak.....	13
b. Makineler ve Benzer Sistemler	17
2. Yardımcı Kişi Türleri.....	19
a. İfa Yardımcısı ve Kullanma Yardımcısı	19
b. Caiz Olan ve Caiz Olmayan Yardımcı.....	20
c. Bağımlı ve Bağımsız Yardımcı Kişi	22
d. Gerçek Kişi ve Tüzel Kişi Yardımcı	25
e. Yardımcı Kişi ve Alt Yardımcı Kişi.....	26
f. Robotlar ve Yapay Zekâ.....	27
3. Yardımcı Kişi Kavramı ile Benzer Kavramlar Arasındaki İlişki	31
a. Yardımcı Kişi ile İşçi ve Çalışan Arasındaki İlişki.....	31
b. Yardımcı Kişi ile Organ Arasındaki İlişki.....	33
c. Yardımcı Kişi ile Temsilci Arasındaki İlişki.....	34
d. Yardımcı Kişi ile Vekil Arasındaki İlişki.....	37
II. YARDIMCI KİŞİLERİN FİİLLERİNDEN SORUMLULUĞUN ŞARTLARI.....	40
A. Borçlu ile Alacaklı Arasında Borç İlişkisinin Varlığı	40
1. Borç İlişkisinin Kaynakları	41
a. Sözleşmeden Doğan Borç İlişkileri	42
b. Diğer Borç İlişkileri.....	43
2. Borç İlişkisinin İçerdiği Yükümlülükler	45
a. Edim Yükümlülükleri.....	45
b. Yan Yükümlülükler	46
c. Olumsuz Edim Yükümlülükleri.....	47

d. Sözleşme Öncesi Görüşmelerde Yardımcı Kişilerin Fiillerinden Sorumluluk	48
B. Borcun İfasının veya Hakkın Kullanılmasının Yardımcı Kişiye Bırakılması	49
1. Borçlunun Yardımcı Kişinin Borcun İfasına veya Hakkın Kullanılmasına Katılımına Rıza Göstermesi	50
2. Yardımcı Kişinin Borcun İfasına veya Hakkın Kullanılmasına Fiilen Katılması.....	52
3. Borcun İfasının Yardımcı Kişiye Bırakılmasının Caiz Olması	54
C. Yardımcı Kişinin İfa veya Kullanma Esnasındaki Fiili Sebebiyle Borçlunun Zarara Uğraması.....	57
D. Farazi Kusur.....	60

İKİNCİ BÖLÜM
YARDIMCI KİŞİNİN FİİLERİNDEN
SORUMLULUĞUN SINIRLANDIRILMASI
VE KALDIRILMASI

I. GENEL OLARAK SORUMSUZLUK ANLAŞMALARİ.....	67
II. SORUMSUZLUK ANLAŞMALARININ GENEL ÖZELLİKLERİ.....	80
A. Sözleşme olması.....	80
B. Tasarruf İşlemi Niteliğinde Olması	84
C. Şekle Tabi Olmaması.....	87
D. Anlaşmanın Zararın Meydana Gelmesinden Önce Yapılması Gerekliği	89
III. SORUMSUZLUK ANLAŞMALARININ BENZER KAVRAMLARDAN AYIRT EDİLMESİ	90
A. Hukuka Uygunluk Sebebi Olan Rıza ve Mağdurun Rızası.....	91
B. İbra.....	94
C. Birlikte Kusur	96

IV. BORÇLUNUN YARDIMCI KİŞİLERİNİN FİİLLERİNDEN SORUMLULUĞUNUN SINIRLANDIRILMASI VEYA KALDIRILMASI.....	97
A. Genel Olarak.....	97
B. Tüm Sözleşmeler İçin Geçerli Olan Sınırlar: Emredici Genel Hükümler	102
1. Kişilik Hakkına Aykırılık.....	104
2. Genel İşlem Koşullarına Aykırılık.....	108
3. Ahlaka Aykırılık.....	116
4. Kötüye Kullanma Yasağına Aykırılık	119
5. Kamu Düzenine Aykırılık	120
C. Yardımcı Kişilerin Fiillerinden Sorumluluğa İlişkin Sorumluluk Anlaşmaları İçin Geçerli Olan Özel Sınırlar.....	123
1. Genel Olarak.....	123
2. Hizmet Sözleşmesinden Kaynaklanan Bir Borca İlişkin Olma	124
3. Uzmanlığı Gerektiren Bir Faaliyetin Kanun Veya Yetkili Makamın İzniyle Gerçekleştirilmesi.....	128
V. YARDIMCI KİŞİLERİN FİİLLERİNDEN SORUMLULUĞA İLİŞKİN SORUMSUZLUK ANLAŞMASININ SINIRLARINA AYKIRILIĞIN SONUÇLARI.....	130
A. Genel Olarak: Kesin Hükümsüzlük.....	130
B. Aleyhe Yorum.....	132
C. Dikey Kısmi Hükümsüzlük	133
D. Yatay Kısmi Hükümsüzlük	134
E. Yazılmamış Sayılma.....	137

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SORUMLULUĞUN
SINIRLANDIRILMASININ VEYA
KALDIRILMASININ TAZMİNAT
YÜKÜMLÜLÜĞÜNE ETKİSİ VE TARAFLAR
ARASINDAKİ İLİŞKİ

I. FİİL VE ZARAR.....	139
A. Fiil.....	140
B. Zarar.....	144
II. TAZMİNAT YÜKÜMLÜLÜĞÜ VE KAPSAMININ BELİRLENMESİ.....	156
A. Genel Olarak.....	156
B. Tazminattan İndirim Sebepleri	160
1. Borçlunun Farazi Kusurunun Hafif Kusur Derecesinde Olması.....	162
2. Alacaklının veya Alacaklının Yardımcı Kişilerinin Kusurları.....	165
3. Farazi Kusuru Hafif Kusur Seviyesinde Olan Borçlunun Tazminatı Ödemesi Halinde Yoksulluğa Düşecek Olması .	170
4. Diğer İndirim Sebepleri	172
C. Sorumsuzluk Anlaşmalarının Tazminat Yükümlülüğüne Etkisi.....	177
1. Sorumluluğu Kaldıran Sorumsuzluk Anlaşmaları.....	178
2. Sorumluluğu Sınırlandıran Sorumsuzluk Anlaşmaları	178
III. ZAMANAŞIMI	180
IV. YARDIMCI KİŞİ İLE TARAFLAR ARASINDAKİ İLİŞKİ VE MÜŞTEREK BORÇLULUK HALİ.....	180
A. Yardımcı Kişi ile Borçlu Arasındaki İlişki	180
B. Yardımcı Kişi ile Alacaklı Arasındaki İlişki.....	183
C. Yardımcı Kişilerin Fiillerinden Sorumlulukta Müşterek Borçluluk	185

SONUÇ	187
KAYNAKÇA	195